

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Η λεία της νόσου

ΕΡΣΗ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ζιγκ ζαγκ στις νεραντζιές
 εκδ. Πατάκη, σελ. 260

Αυτές τις ημέρες οι βιβλιόφιλοι που μένουμε σπίτι ξαναδιαβάζουμε αγαπημένα βιβλία. Ένα από τα δικά μου αγαπημένα είναι το «Ζιγκ ζαγκ στις νεραντζιές» (πρώτη έκδοση 1999) της Ερσης Σωτηροπούλου, που επανεκδόθηκε φέτος. Στον θάλαμο Εντεκα ενός αθηναϊκού νοσοκομείου πεθαίνει η Λία, προσβεβλημένη από έναν άγνωστο ιό, τον Ησπνμβ, για τον οποίο ο γιατρός της δεν γνωρίζει τίποτα πέρα από το ότι «σε λίγο καιρό όλοι θα μιλάνε γι' αυτόν, θα γίνει το θέμα της ημέρας». Ο δυσεξικνίαστος ιός κατασπαράζει το σώμα της Λίας, μεταστοιχειώνοντάς την σε βέβηλο και αιρετικό πνεύμα, που βυθισσοδομεί από το κρεβάτι κατά πάντων.

Η Λία πεθαίνει φαρσικά. Τη σκοτώνει ένας κατά φαντασίαν ιός, ανύπαρκτος, απέναντι στον οποίο το σώμα της αμύνεται δονκικωτικά, μέχρις εξαλείψεως. Ο αδελφός της, ο Σιντ, πολεμά να την αποσπάσει από τη νόσο, αναρριπίζοντας τις έξι αλλες αστειότητες που επινοούσε ο φονικός σαρκασμός της άρρωστης.

Όμως, ο ρόλος του γελωτοποιού δεν του ταίριαζε. Ούτε μια φάρσα της προκοπής δεν κατάφερε να σκαρώσει. Παραήταν φοβισμένος και ανήμπορος. Ήταν «ένας αποτυχημένος κομπάρσος», που συνεργούσε αδέξια στην «αποθέωση του γελοίου».

«Η σήψη αρχίζει με παράξενο τρόπο. Χωρίς προειδοποίηση». Γύρω από τον θάλαμο Εντεκα τρεκλίζουν πρόσωπα αποκαμωμένα από ένα αδυσώπητο, «κατακόρυφο» καλοκαίρι. Η έφηβη Νίνα παραθερίζει στην Πάτρα, λιγώνοντας από ζαχαρώδεις πόθους, στους οποίους τελικά επιβάλλεται όταν αρχίζει να γράφει. Χάρη στο τετράδιό της είχε αποσυρθεί σε έναν τόπο απρόσιτο, όπου εκτυλισσόταν η μόνη ιστορία που είχε σημασία, εκείνη που βρισκόταν υπό το κράτος της. Σφιγγοντας το τετράδιο στο στήθος της, προχωρούσε μες στο καύμα των ανελέπτων μεσημεριών σε μια υπέροχη ισορροπία. Ο Σιντ,

ναρκωμένος από τον καυτό αέρα, φανταζόταν τον χρόνο να κυλά ερήμην του. «Έτσι θα του άρεσε να γεράσει. Να μπορεί ν' αναπνέει όντας αναισθητός κάτω από τον ήλιο». Η Λία, εξαχνωμένη μέσα σε μια πυρέσσουσα άλω, αντίκριζε στον καθρέφτη ένα πρόσωπο παραμορφωμένο από προσμονή.

«Το πρόσωπό της ήταν αιχμάλωτο της αναμονής». «Τι περιμένει το στόμα μου; Τι περιμένω;». Πολλά μικρά, ατέλειωτα φιλά.

Εκείνο που απολαμβάνω στα βιβλία της Σωτηροπούλου είναι το μειδίαμα που επικρέμαται στο χείλος των δακρύων. Το μοναδικό ύφος της γραφής της συναιρεί έξοχα το δραματικό με το φαιδρό. Η θλιψη δεν υπονομεύεται, αλλά αντίθετα διαχέεται μέσα από το φίλτρο του γέλιου και του γελοίου. Πρόκειται φυσικά για ένα γέλιο σπαραξικάρδιο, για έναν σπαραγμό μεταμφιεσμένο σε ξεκάρδισμα. Όταν η οδύνη πυκνώνει,

η γλώσσα αντιτάσσει μια άγρια ειρωνεία, μια μανιασμένη ιλαρότητα. Κάνοντας διαρκώς παραζαλισμένα ζιγκ ζαγκ σε μικρές διαδρομές, που δεν τους απομακρύνουν από πουθενά, οι ήρωες περιφέρουν τις ζωές τους σε οφιοειδείς τροχιές, μπαινοβγαίνοντας στις σκιές του τραγικού και ξεπροβάλλοντας στη φωτεινότητα της ελαφρότητας. Η δόλια διακωμώδηση του δράματος αφαιρεί εντέχνως τον στόμφο από την απόγνωση. Τίποτα δεν είναι αρκετά σοβαρό, ούτε για γέλια ούτε και για κλάματα. Η γραφή της Σωτηροπούλου είναι όπως η Λία. «Ψευτοχαρούμενη. Ανέμελη σε λάθος νότα».

Ξαναδιαβάζοντας αυτές τις ημέρες της κοινωνικής αποστασιοποίησης το «Ζιγκ ζαγκ στις νεραντζιές» καθλώνομαι από μια σκηνή που σφραγίζει την άγνωσή μου. Καθώς παρατηρεί από την ταράτσα του νοσοκομείου την Αθήνα να ασφυκτιά «κάτω από ένα νέφος σκουριάς», η Λία ρημάζεται από ένα «κύμα τραχιάς νοσταλγίας για τη ζωή εκεί μέσα». «Την έπιασε μια άγρια πείνα. Για καθημερινή ζωή με προβλήματα. Για μια ζωή βαρετή, συνθησιμένη. Να μπορούσε να βρεθεί έστω μια μέρα εκεί μέσα».

